

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref

Vår ref 200503330

Dato 09 JAN 2006

Høringsuttalelse – NOU 2005:8 Likeverd og tilgjengelighet

Det vises til oversendelse av utredningen til høring.

Utredningen *Utkast til lov om forbud mot diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne NOU 2005:8 Likeverd og tilgjengelighet* viser en grundig gjennomgang av og begrunnelse for retten til likeverdige livskvaliteter for personer med nedsatt funksjonsevne.

Miljøverndepartementet slutter seg til behovet for bedre rettslig vern for personer med nedsatt funksjonsevne, og at dette hensynet styrkes gjennom lovgivningen.

I det pågående arbeid med revisjon av plan- og bygningsloven legges det stor vekt på prinsippene om universell utforming. Departementet mener dette på en god måte vil motvirke diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne innen områdeutforming og fysiske omgivelser.

Miljøverndepartementet mener at saksbehandling av planer og tiltak som ligger til plan- og bygningsloven, må forvaltes av de organer som har ansvar etter denne loven. Departementet kan derfor ikke støtte utvalgets forslag til §§ 11 og 15.

Utredningen behandler to hovedproblemstillinger for diskriminering: 1) Tradisjonell

diskriminering som gir seg utslag i trakassering, instruks, gjengjeldelse o.a. og 2)
Manglende tilgjengelighet til eller universell utforming av bygninger og omgivelser.

Miljøverndepartementet koordinerer det interdepartementale arbeidet med *Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne – plan for universell utføring innen viktige samfunnsområder* som ble vedtatt i 2004 for perioden 2005 – 2009. Ut fra erfaringene med dette arbeidet vil departementet understreke viktigheten av å fokusere på den indirekte diskrimineringen som kan finnes under begge hovedproblemstillinger: mangelfull tilrettelegging av tjenester og mangelfull utforming av omgivelsene. Begge forhold er normalt knyttet til kunnskapsmangel og manglende forståelse for likeverdsprinsipper. Dette til tross for at det ofte foreligger et ønske om likebehandling og at det finnes kunnskap om løsninger. Miljøverndepartementet støtter derfor ytterligere rettslige virkemidler for å forsere utviklingen. Strategien i regjeringens handlingsplan med bruk av prinsippene om universell utforming, vil bli hjulpet framover med en lov slik utvalget i hovedsak foreslår den.

Plan- og bygningsloven av 1985 legger vekt på kommunale og regionale myndigheters ansvar og statens samordningsrolle. Saksbehandlingen, også behandlingen av dispensasjons- og klagesaker, er godt forankret i de etablerte organene i kommuner, fylkeskommuner og statlige organer. Miljøverndepartementet følger opp hvordan dette fungerer i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet og gjennom fylkesmennene. I *Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet mv.* er det satt i gang flere tiltak som skal sikre at god tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne og prinsippene om universell utforming blir bedre ivaretatt i kommunal og regional planlegging og saksbehandling.

Syseutvalgets forslag § 11 *Plikt til universell utforming av bygninger og anlegg mv.* går særskilt inn på dette feltet og foreslår blant annet tidsfastsetting av krav til full tilgjengelighet.

Miljøverndepartementet kan ikke støtte utvalgets forslag til § 11 om å legge tidsfastsatte krav til en ny lov og knytte forvaltningen av § 11 til plan- og bygningsmyndighetene. Departementet mener at forhold som kan ivaretas gjennom prosessene etter plan- og bygningsloven må ligge i denne loven og ikke behandles etter særlov. Gjennomføring av tidsfastsatte krav vil etter departementets oppfatning i større grad lykkes innen det ordinære forvaltningssystemet, enn gjennom lov på områder der staten likevel ikke har direkte virkemidler.

Av dette følger at utvalgets utkast i § 15 *Håndheving*, om å legge tilsyn med utkastets § 11 til plan- og bygningsmyndighetene, faller bort.

Departementet legger til grunn for sine merknader det omfattende lovarbeid som for tiden pågår innenfor plan- og bygningslovens område. Dette gjelder NOU 2005:12 *Mer effektiv bygningslovgivning II*, som er avgitt til Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementets oppfølging av ny plandel i plan- og bygningsloven med bakgrunn i NOU 2003:14 *Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven II*. Samtidig har departementet startet arbeidet med rikspolitiske retningslinjer for universell utforming med hjemmel i plan- og bygningslovens § 17-1.

Bygningslovutvalget har i sin utredning NOU 2005:12 en grundig gjennomgang av forhold knyttet til tilgjengelighet og universell utforming. Utvalget mener på samme måte som Syseutvalget, at god tilgjengelighet er en forutsetning for å hindre diskriminering av funksjonshemmede og foreslår prinsippet om universell utforming som et grunnhensyn i plan- og bygningslovens formålsbestemmelse.

Bygningslovutvalget mener samtidig at prinsippene for universell utforming kan ivaretas forsvarlig i saksbehandlingen når den inkluderer innspill fra relevante interesseorganisasjoner. Slike medvirkningsforutsetninger finner utvalget er godt ivaretatt i planlovutvalgets utredning NOU 2003:14. Bygningslovutvalget forutsetter videre at de samlede grep som kan tas når det gjelder byggesaksprosessene i ny plan- og bygningslov, sikrer tilgjengelighetshensynene.

Miljøverndepartementet er enig i bygningslovutvalgets vurderinger og finner sammenfall med Syseutvalgets intensjoner om sterkere juridiske virkemidler for å sikre reell likestilling. Det innebærer at man i plan- og bygningsloven må sikre tydelige bestemmelser som skaper sammenheng og konsistens fra formålsparagraf til den enkelte byggesak.

Det er i tillegg viktig å sikre at erfaringsbasert kunnskap som de kommunale råd for funksjonshemmede besitter, kan bidra til en bedre praksis i byggesaker, økt kvalitet i utførelse og dermed bedre samsvar mellom plan og den enkelte byggesak. Departementet vil vurdere reglene for brukervedvirkning nærmere i samråd med Kommunal- og regionaldepartementet.

Syseutvalget har foreslått at dispensasjoner fra krav om universell utforming underlegges en særskilt klageregel fordi det gis for mange dispensasjoner på svakt grunnlag. Ved at universell utforming tas inn i loven vil grunnlaget for dispensasjonspraksisen endre seg. Departementet antar så langt at det både kan føre til dispensasjoner til fordel for universell utforming og til strammere rammer for dispensasjoner fra krav om universell utforming. I en tidsavgrenset overgangsperiode kan dispensasjonsmulighetene fra universell utforming skjerpes ved at paragrafer i lov og forskrifter unntas fra dispensasjonsmulighet. I forbindelse med endringen i plan- og bygningsloven vil departementet i samråd med Kommunal- og regionaldepartementet vurdere Likestillings- og diskrimineringsnemndas (jfr. Syseutvalgets lovforslag § 11, femte ledd) rolle i medvirkningen innenfor plan- og bygningslovssystemet.

Miljøverndepartementet mener at flere forhold knyttet til miljøkrav, avfallsløsninger og kommunenes ansvar og kontroll i plan- og byggesaker, må bygge inn hensynet til universell utforming. Departementet vil i samråd med Kommunal- og regionaldepartementet vurdere hvordan en kan sikre helhet og sammenheng mellom universell utforming i formålsparagrafen og kvaliteten i de bygde omgivelsene. Dette gjelder blant annet nye krav til forsvarlighet og brukbarhet. Med basis i *Handlingsplanen for økt tilgjengelighet mv.* vil departementet igangsette arbeid med å systematisere målbare tilgjengelighetsdata blant annet for å kunne følge endringer i områdekvalitetene.

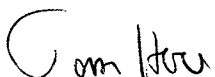
Syseutvalget drøfter og anvender begrepet universell utforming og viser til at dette allerede er benyttet i enkelte lovverk. Miljøverndepartementet finner at den rettslige forankringen er beskrevet på en god måte i vedlegg 1 *Universell utforming – fra ideal til rettsnorm* (Nicolai V. Skjerdal). Bygningslovutvalget har også behandlet begrepet sammen med begrepet tilgjengelighet. Men departementet finner at begrepsbruken må utvikles i lovarbeidene og tilhørende regelverk, blant annet i det igangsatte arbeidet med rikspolitiske retningslinjer for universell utforming. Det er viktig at begrepene lettere blir forstått innenfor de ulike virkeområdene.

For en grundigere gjennomgang av Miljøverndepartementets merknader knyttet til universell utforming og tilgjengelighet og vurderinger av forslag til endringer i plan- og bygningsloven, vises det til departementets høringsbrev av 02.12.05 til Kommunal- og regionaldepartementet om Bygningslovutvalgets utredning NOU 2005:12. Se lenke: <http://depsak.fttjenester.dep.nett/wwwsak/showelfile.asp?jno=2003058567&b=true>.

Miljøverndepartementet vil i sitt arbeid legge økt vekt på hvordan intensjonen om universell utforming og bedre tilgjengelighet kan ivaretas innenfor departementets ansvarsområder, kulturminner, friluftsliv, forurensning, miljøinformasjon og planlegging, nasjonalt og internasjonalt.

Vi går ut fra at aktuelle spørsmål og detaljer kan tas opp og avklares i det videre proposisjonsarbeidet.

Med hilsen

Tom Hoel (e.f.)
ekspedisjonssjef

Jarle Jensen
avdelingsdirektør